

UUTISTIEDOTE EU:n Lissabonissa sijaitsevalta huumevirastolta

KOKAIINI, AMFETAMIINIT, EKSTAASI JA KANNABIS: VIIMEAIKAISET KEHITYSSUUNTAUKSET **Kokaiinista on tulossa monien eurooppalaisten nuorten suosima stimulantti**

(24.11.2005 LISSABON) Kokaiinista on tullut tärkeä tekijä Euroopan huumemarkkinoilla, ilmoittaa **EU:n huumevirasto (EMCDDA)** tänään Brysselissä julkistetussa raportissaan (**Vuosiraportti 2005: huumeongelma Euroopassa**). Kokaiinin laittoman kaupan ja kulutuksen indikaattorit osoittavat kokaiinin tuonnin ja käytön lisääntyneen voimakkaasti. Näyttöä löytyy yhä enemmän myös kokaiiniin liittyvistä terveysongelmista.

EMCDDA arvioi, että noin 9 miljoonaa eurooppalaista (3% kaikista aikuisista) on käyttänyt kokaiinia ainakin kerran elämässään. Huumetta on viimeisen vuoden aikana kokeillut arviolta 3 – 3,5 miljoonaa eurooppalaista (1% kaikista aikuisista). Nykyisiä huumeiden käyttäjiä, jotka ovat käyttäneet sitä edellisen kuukauden aikana, on noin 1,5 miljoonaa (0,5% kaikista aikuisista). Käyttäjät ovat pääosin nuoria, 15–34-vuotiaita aikuisia, etenkin nuoria miehiä ja kaupunkilaisia.

Kokaiinin käyttö vaihtelee huomattavasti eri maissa. Useimmissa kansallisissa tutkimuksissa on arvioitu, että sitä on käyttänyt nuorista eurooppalaisista ainakin kerran elämässään 1,0–11,6% ja viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana 0,2–4,6%.

Kokaiinin käyttö on yleisintä **Espanjassa** ja **Yhdistyneessä kuningaskunnassa**, joissa yli 4% nuorista aikuisista on käyttänyt sitä viimeksi kuluneen vuoden aikana. Käyttö ylittää ekstaasin ja amfetamiinin viimeaikaisen käytön tason. Luvut alkavat viraston mukaan lähentyä Yhdysvaltojen lukuja. Virasto pelkääkin, että kokaiini on osissa Eurooppaa vakiinnuttamassa asemansa monen nuoren suosimana stimulanttina ⁽¹⁾.

Kansallisista tutkimuksista ilmenee, että kokaiinin viimeaikainen käyttö nuorten aikuisten keskuudessa on 1990-luvun lopulta lähtien lisääntynyt **Tanskassa, Italiassa, Unkarissa, Alankomaissa** ja **Itävallassa**. **Espanjassa** ja **Yhdistyneessä kuningaskunnassa** käyttö lisääntyi voimakkaimmin ennen vuotta 2001, mutta kasvusuuntaus vaikuttaisi viimeaikaisten tietojen perusteella olevan tasaantumassa.

Crack-kokaiinia – huumeen muotoa, johon liittyy erityisen paljon kansanterveys- ja sosiaalisia ongelmia – käytetään tänään julkaistun raportin mukaan Euroopassa melko vähän. Sitä käytetään merkittävästi vain muutamassa suurkaupungissa, pääasiallisesti **Alankomaissa** ja **Yhdistyneessä kuningaskunnassa**.

Euroopassa takavarikoidut kokaiinimäärät ovat kasvaneet jyrkästi

Tuoreiden lukujen mukaan EU:ssa takavarikoidun kokaiinin määrä lähes kaksinkertaistui vuosina 2002 – 2003 47 tonnista yli 90 tonniin, mikä viittaa siihen, että Eurooppa on nykyään kyseisen huumeen tärkeä markkina-alue. Suurin osa kokaiinista tulee **EU:hun Pyreneiden niemimaan** ja **Alankomaiden** kautta. **Afrikan** ja **Karibian** maat ovat tässä salakuljetuksessa merkittäviä kauttakulkumaita.

Espanja ja **Alankomaat** ovat ilmoittaneet suurimmat määrät takavarikoitua kokaiinia **EU:ssa**. Kummassakin maassa määrät yli kaksinkertaistuivat vuosina 2002–2003.

Kokaiinin vaikutus kansanterveyteen on kasvamassa

Tänään julistetun raportin mukaan yhä useampi eurooppalainen hakeutuu hoitoon kokaiiniin liittyvien ongelmien takia. Nykyään noin 10% huumeongelmiin liittyvästä hoidontarpeesta Euroopassa johtuu kokaiinin käytöstä, joskin tarve on huomattavan erilainen eri maissa. Kokaiinin käytön takia hoitoon hakeutuvia asiakkaita on eniten **Espanjassa** (26%) ja **Alankomaissa** (38%). **Alankomaissa** vuonna 2003 ensimmäisen kerran hoitoon hakeutuneista asiakkaista useampi haki hoitoa kokaiiniongelman kuin opiaattien käytön takia.

EMCDDA:n mukaan kokaiiniin liittyvät kuolemat ovat vakava ongelma. Kaikkia tapauksia ei ehkä edes ilmoiteta. Kokaiinin käyttö on yleistä opiaattien käyttäjien keskuudessa. Kokaiinia havaitaan useissa huumeiden yliannostustapauksissa yhdessä opiaattien kanssa. Kokaiinin arvioidaan olevan ratkaisevassa asemassa noin 10%:ssa kaikista huumekuolemista (osuus vaihtelee maittain 1%:sta 15%:iin). Raportin mukaan tämä saattaa merkitä vuosittain satoja kokaiinikuolemia EU:ssa. Yksinomaan kokaiinista johtuvia kuolemantapauksia on kuitenkin vielä vähän. Lisäksi huolta herättävät kokaiinin mahdolliset vaikutukset sydän- ja verisuoniongelmiin lisääntymiseen.

Muiden stimulanttien käyttö ei ole vähenemässä

EMCDDA:n (2) mukaan uusimpien tutkimusten luvut osoittavat, että ekstaasin ja amfetamiinin käyttö lisääntyy edelleen nuorten aikuisten keskuudessa useimmissa **EU**-maissa.

Merkittävästä ekstaasin kulutuksesta ilmoitettiin ensi kerran Euroopassa 1990-luvulla. Ekstaasia käytetään nykyään useimmissa maissa yhtä paljon tai enemmän kuin amfetamiinia. Virasto arvioi, että **EU**:ssa noin 2,6 miljoonaa aikuista on käyttänyt viimeaikoina ekstaasia (0,8% kaikista aikuisista).

Kansallisista tutkimuksista ilmenee, että 0,6 – 13,6% nuorista aikuisista ilmoittaa kokeilleensa joskus ekstaasia ja 0,4 – 6,0 prosenttia ilmoittaa käyttäneensä sitä viimeksi kuluneen vuoden aikana. Ekstaasia viimeaikoina käyttäneitä on eniten **Virossa** (3,7%), **Espanjassa** (3,8%), **Tšekissä** (5,9%) ja **Yhdistyneessä kuningaskunnassa** (6,9%). Mutta toisin kuin monissa muissa maissa, joissa tietoa on saatavilla, **Saksa**, **Kreikka** ja **Yhdistynyt kuningaskunta** ilmoittavat ekstaasin käyttötason vakiintumisesta.

Amfetamiinin viimeaikainen käyttö nuorten aikuisten keskuudessa on yleisintä **Tanskassa**, **Virossa** ja **Yhdistyneessä kuningaskunnassa** (arviolta noin 3%). **Yhdistynyt kuningaskunta** on kuitenkin ainoa **EU**-maa, joka ilmoittaa amfetamiinin viimeaikaisen käytön vähentyneen merkittävästi 15–34-vuotiaiden keskuudessa.

Eurooppa on edelleen tärkeä ekstaasin ja amfetamiinin tuotannon keskus

Eurooppa on maailmanlaajuisesti ekstaasin tuotannon pääasiallinen keskus. Sen suhteellinen merkitys on kuitenkin vähenemässä, kun ekstaasin valmistus on leviämässä muualle maailmaan. Myös amfetamiinin tuotanto ja takavarikot ovat edelleen keskittyneet Eurooppaan. Vuonna 2003 amfetamiinilaboratorioita paljastui **Belgiassa**, **Saksassa**, **Virossa**, **Liettuassa**, **Luxemburgissa** (pienimuotoinen), **Alankomaissa**, **Puolassa** ja **Yhdistyneessä kuningaskunnassa**.

Suurin osa vuonna 2003 takavarikoidusta amfetamiinista oli peräisin **Alankomaista** ja seuraavaksi eniten **Puolasta** ja **Belgiasta**. **Länsi- ja Keski-Euroopassa** takavarikoitiin noin 82% kaikesta maailmassa vuonna 2003 takavarikoidusta amfetamiinista. Takavarikoidut määrät vaikuttavat kasvaneen vuodesta 2002 lähtien.

Euroopan kehitys on vastoin yleistä suuntausta – ei merkkejä metamfetamiinin käytön lisääntymisestä

Metamfetamiinin käyttöön liittyvät ongelmat ovat lisääntyneet **Afrikassa**, **Aasiassa**, **Australiassa**, **Uudessa-Seelannissa** ja **Yhdysvalloissa**, mutta **EU**:ssa sitä käytetään merkittävästi vain **Tšekissä** ja **Slovakiassa**. **Tšekissä** metamfetamiiniongelma ilmaantui 1980-luvulla, ja nykyään yli puolet huumehoidon tarpeesta johtuu siitä.

EMCDDA:n hallintoneuvoston puheenjohtaja Marcel Reimen toteaa asiasta seuraavaa: ”Useilla Euroopan mailla on tiiviit suhteet sellaisiin osiin maailmaa, joissa on metamfetamiiniongelmia. Euroopan stimulanttimarkkinat ovat laajenemassa, eikä metamfetamiinin käytön mahdollista leviämistä voida näin ollen jättää huomiotta. Tässä asiassa on ehdottomasti pysyttävä valppaana ja toimittava ennakoivasti.”

Luonnossa kasvavien hallusinogeenien suosio huolestuttaa

Synteettisten hallusinogeenien, kuten LSD:n, käyttö on edelleen vähäistä kaikkialla Euroopassa. Tänään julkistetussa raportissa tuodaan kuitenkin esiin, että luonnossa kasvavien hallusinogeenien, kuten huumesienien, kokeilu on melko yleistä 15 - 16-vuotiaiden koululaisten keskuudessa. Vuoden 2003 tietojen mukaan huumesieniä oli käyttänyt ainakin kerran elämässään yhtä moni kuin ekstaasia **Tšekissä, Tanskassa, Italiassa, Alankomaissa, Itävallassa** sekä **Puolassa**. Koululaiset käyttivät useammin huumesieniä kuin ekstaasia **Belgiassa, Saksassa** ja **Ranskassa**.

Yli 62 miljoonaa eurooppalaista on kokeillut kannabista

EMCDDA arvioi, että yli 62 miljoonaa eurooppalaista (eli yli 20% kaikista aikuisista) on joskus kokeillut kannabista ja noin 20 miljoonaa (yli 6% kaikista aikuisista) on käyttänyt sitä viimeksi kuluneen vuoden aikana. Nykyisiksi käyttäjiksi luokitellaan noin 9,5 miljoonaa eurooppalaista (lähes 4% kaikista aikuisista). Noin 3 miljoonan nuoren aikuisen, pääasiallisesti nuoren miehen, arvioidaan käyttävän kannabista päivittäin tai lähes päivittäin.

Kannabis – tilanne tasoittuu kansallisten erojen kaventuessa

Kannabiksen käyttö on 1990-luvun puolivälistä lähtien kasvanut Euroopassa ⁽³⁾. Kannabiksen käyttäjien väestöosuudet ovat kuitenkin jakautuneet epätasaisesti **EU**:ssa, ja levinneisyys on kautta aikojen ollut korkein **Yhdistyneessä kuningaskunnassa**.

EMCDDA:n mukaan näin ei kuitenkaan ole enää, vaan muut maat ovat kuroneet umpeen välimatkaa, kun taas **Yhdistyneessä kuningaskunnassa** tilanne on vakiintunut vuoden 1998 tasolle. Esimerkiksi nuorista aikuisista kannabista viimeaikoina käyttäneiden osuus on nykyään 17,3% **Espanjassa**, 19,5% **Yhdistyneessä kuningaskunnassa**, 19,7% **Ranskassa** ja 22,1% **Tšekissä**. (Kannabista viimeaikoina käyttäneiden osuus nuorista aikuista on alhaisin **Kreikassa, Ruotsissa, Puolassa** ja **Portugalissa**).

ESPAD-koululaiskyselyhanke ⁽⁴⁾ tarjoaa arvokasta tietoa huumeiden käytön pitkän aikavälin suuntauksista (1995–2003) Euroopan 15 - 16-vuotiaiden koululaisten keskuudessa. Siitä ilmenee, että kannabiksen käyttö on lähentynyt jonkin verran eri maissa. Vuonna 1995 kannabista ainakin kerran käyttäneiden osuuden arvioitiin **ESPAD**:n mukaan olleen tässä ikäryhmässä 41 prosenttia **Yhdistyneessä kuningaskunnassa** ja 37 prosenttia **Irlannissa**, mikä oli huikkeasti enemmän kuin muissa kyselyyn osallistuneissa **EU**-maissa. **Tšekki** (22%), oli ainoa muu **EU**-maa, jossa osuuden arvioitiin olevan yli 20 prosenttia. Useimmat maat ilmoittivat osuudeksi alle 10 prosenttia.

Vuoden 2003 **ESPAD**-tiedoista paljastuu kuitenkin aivan toisenlainen kuva, sillä yhdeksän **EU**:n jäsenvaltiota ilmoittaa kannabista ainakin kerran käyttäneiden osuuden olevan yli 20 prosenttia: **Tšekki** (44%), **Irlanti** (39%), **Yhdistynyt kuningaskunta** (38%), **Ranska*** (38%), **Slovenia** (28%), **Italia** (27%), **Slovakia** (27%), **Tanska** (23%) ja **Viro** (23%). Kannabista ainakin kerran käyttäneiden osuus kasvoi voimakkaimmin **Keski- ja Itä-Euroopan uusissa EU:n jäsenvaltioissa**, joissa osuus oli vuonna 1995 monessa tapauksessa hyvin alhainen (yleensä alle 10%).

Kannabista ainakin kerran käyttäneiden osuus Euroopan 15–16-vuotiaista koululaisista oli vuoden 2003 kyselyn mukaan korkein **Tšekissä** (44%). Viimeksi kuluneen kuukauden aikana sitä käyttäneiden osuus oli korkein **Espanjassa** ja **Ranskassa** (22%). Vuosina 1999 – 2003 kannabista ensimmäisen kerran 13-vuotiaana tai sitä nuorempana kokeilleiden osuus kasvoi **Tšekissä** 5%:a. Määrä kuitenkin väheni 1%:n verran

Alankomaissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Tosin näin vähäisen muutoksen merkitystä on vaikea tulkita.

Huumeiden sekakäyttö – Euroopan huumetilanteelle ominainen piirre

Raportin mukaan huumeiden sekakäyttö on nykyään Euroopan huumetilanteelle ominainen piirre, mikä ei tee yksinkertaisia ainekohtaisia analyysyjä enää realistisiksi.

EMCDDA:n johtaja Wolfgang Götz toteaa tästä seikasta seuraavaa: ”Huumeiden käytön kansanterveydellisiä vaikutuksia analysoidessa on nykyään otettava huomioon psykoaktiivisten aineiden, joihin kuuluvat myös alkoholi ja tupakka, samanaikaisen käytön monimutkainen kuva. Keskittyminen yhtä huumetta koskeviin kehityssuuntauksiin saattaa olla harhaanjohtavaa, jos huomiota ei kiinnitetä eri huumeiden välisiin yhteyksiin.”

Alaviitteet ja määritelmät

Kaikki aikuiset: 15–64-vuotiaat; nuoret aikuiset: 15–34-vuotiaat; käyttö ainakin kerran elämän aikana: on kokeillut ainakin kerran / käyttänyt joskus; viimeaikainen käyttö – käyttö viimeksi kuluneen vuoden aikana; nykyinen käyttö – käyttö edeltävän kuukauden aikana.

⁽¹⁾ Ks. *vuosiraportti 2005* lisäselvitys, kaavio ”Kokaiinia viimeaikoina (viimeksi kuluneen vuoden aikana) käyttäneet nuoret aikuiset (15–34-vuotiaat)”.

⁽²⁾ Ks. luku 4, kaaviot 8 ja 9.

⁽³⁾ Ks. luku 3, kaavio 4.

⁽⁴⁾ <http://www.espad.org/index.html> (*Ranska on osallistunut ESPADiin vasta vuodesta 1999 lähtien).